Nada GROŠELJ | OB STOLETNICI ROJSTVA PROF. MILANA GROŠLJA

Pred sto leti se je 19. septembra rodil moj oče, akademik Milan Grošelj, dolgoletni profesor in predstojnik na Oddelku za klasično filologijo. Taka obletnica si nedvomno zasluži omembo v reviji, posvečeni slovenskim klasičnim študijam, ki jih je v svojem – žal razmeroma kratkem – življenju temeljno sooblikoval. Čeprav imam osebnih spominov nanj zelo malo, saj je umrl, ko sem imela tri leta in pol, me je vendarle spremljal na vsej življenjski poti: v spominih, ki mi jih je stalno pripovedovala moja mati in njegova bivša študentka, klasična filologinja Andreja Grošelj; v načinu, kako me je po zgledu njegovih seminarjev sama poučevala latinščino; v znanstvenem profilu mojih profesorjev na fakulteti, njegovih nekdanjih študentov; v izdajah latinskih beril, v znanstvenih prispevkih in nenazadnje v spominih mnogih ljudi, ki so ga poznali in je nanje naredil tak vtis, da so o njem radi pripovedovali še desetine let kasneje. Ta prispevek seveda ne bo sistematičen pregled njegovega dela – vse to je že bilo napisano in zahteva kompetentnejše znanstvene uvide od teh, ki bi jih mogla podati jaz – niti ne more biti občuteno podoživetje njegove osebnosti. Zato pa naj ob tej priložnosti vsaj znova opozori na njegovo vlogo v slovenskem znanstvenem in pedagoškem prostoru z nekoliko bolj osebnega vidika.

Bibliografija prof. Grošlja, ki je bila objavljena po njegovi smrti l. 1979 v reviji *Linguistica*, obsega 85 enot (knjige, razprave, ocene in poročila, uredniško delo ter »razno«). Na prvi pogled se to ne zdi veliko, toda kakor opozarja prof. Erika Mihevc-Gabrovec v svojem pregledu njegovega dela v isti reviji, je potrebno upoštevati naravo prispevkov. Izpostaviti velja dve skupini: znanstvene študije (skladenjske, slogovne, etimološke in leksikalne) ter šolske in poljudnoznanstvene publikacije. Ker je bilo največja ljubezen prof. Grošlja jezikoslovje, je levji delež znanstvenega dela posvečen jezikovnim razpravam, te pa med drugim prinašajo približno 460 etimologij, od katerih so mnoge našle svoje mesto v pomembnih domačih in tujih slovarjih. Če upoštevamo bogato znanje jezikov, suveren pregled nad njimi in izvirnost v razmišljanju, ki jih zahteva postavljanje znanstvenih etimologij, in če pomislimo, da je bila do takrat večina »lažjih« besed že razrešena, se njegov znanstveni prispevek pokaže v drugačni luči. Mednarodnega priznanja so bila deležna tudi njegova slovnična razmišljanja, zame osebno pa so bili največje vrednosti njegovi literarnovedski prispevki, ki

jih je številčno sicer malo (morda desetina vseh razprav), vendar so s svojim pretanjenim dojemanjem izraznih možnosti v jeziku na besedni, stavčni in besedilni ravni, ki se je kazalo tudi v njegovem poučevanju, sooblikovali literarno dojemljivost njegovih študentov in bralcev. Naj omenim njegove študije Horacija, ki jih je objavil tako v znanstvenih krogih kakor v obliki komentarja k šolskemu berilu, in njegove analize pri seminarju, ki jih sama sicer nisem bila deležna, vendar so posredno močno zaznamovale pouk, s pomočjo katerega sem spoznavala skrite globine antičnih avtorjev in s tem dobila tudi ključ za raziskovanje besedil drugačnega izvora in tipa. Tudi uvide v najrazličnejše jezikovne vidike, ki sem jih dobivala na predavanjih Lingvističnega krožka Filozofske fakultete, posredno dolgujem njemu, saj je bil eden pobudnikov za njegovo ustanovitev. Za promoviranje slovenskega jezikoslovja nasploh pa sta bili neprecenljive vrednosti reviji *Živa antika* in *Linguistica*, katerih soustanovitelj je bil in okoli dvajset let tudi sourednik.

Poleg svojega znanstvenega delovanja je prof. Grošelj pomembno zaznamoval slovenski prostor kot pedagog, tako s svojimi šolskimi berili kot s poučevanjem. Obsežno komentirane izdaje Salustija, Cicerona, Ovidija, Plinija mlajšega, Tacita in Horacija, ki jih je pripravljala sam ali s sodelavci, so še danes edine, ki so dijakom in študentom na voljo v slovenščini. Toda to, zaradi česar so ga ohranili v spominu ne le bližnji znanci in prijatelji, marveč cela vrsta ljudi, ki so ga morda srečali le enkrat, ni bilo njegovo znanstveno delo – ozko specializirana usmeritev, ki je dostopna le redkim strokovnjakom, pač ne more računati na širši odmev – niti šolske izdaje, temveč njegova osebnost, kakršna se je kazala v osebnih stikih in v predavalnici. Kljub ogromnemu znanju, ki mu je botroval tudi fotografski spomin, je bil izredno skromen – ponujeno članstvo v SAZU je zavračal, češ da njegov format znanstvenika za kaj takega ni dovolj velik, dokler ga ni njegov tast zadel v Ahilovo peto, ko mu je predložil, da mora sprejeti članstvo že zaradi mene, saj za njegovo hčer ne bo vseeno, če bo nekoč lahko rekla, da je bil njen oče akademik. Vedno je bil pripravljen prisluhniti tako strokovnim kot zasebnim težavam znancev in študentov ter iskati rešitve zanje; do študentov je čutil tolikšno odgovornost, da jim je nudil celo finančno pomoč, če so se znašli v hudi stiski. V časih, ko klasični filolog skorajda ni imel upanja na opravljanje poklica, za katerega se je izšolal, jih je – čeprav s težkim srcem – odvrčal od študija te vede ali pa vsaj prepričeval, naj vpišejo še dodaten, bolj donosen študij. Tako se je moja mati na njegovo prigovarjanje kvalificirala še za predmetnega učitelja angleščine in tudi v resnici dobila svoje prve službe na tej osnovi.

Najbolje pa spregovori njegov značaj iz njegovih lastnih besed – odlomkov iz pisem, ki jih je na začetku svoje poklicne poti kot še ne tridesetleten suplent v Sremskih Karlovcih in Prilepu pošiljal prijatelju in so se po čudnem naključju spet znašla med njegovimi papirji. Pisma, prežeta po

eni strani s humorjem in (samo)ironijo, po drugi pa z osebno zavzetostjo in s trdnimi načeli, pogosto izražajo njegovo nezadovoljstvo nad tedanjimi razmerami v Sloveniji in odločenost, da sam zastavi vse moči za njihovo izboljšanje:

»[...] Zadnje čase sem mnogo razmišljal o vrednosti že enega samega človeka in sklenil sem nekaj malega tudi zase. Sicer je tudi meni težko govoriti o sebi, toda naj bo: s tem prevzamem nekako obveznost, da namero izvedem. Hočem spraviti na noge nekako društvo, ki bi – o groza! – skrbelo za izdajo slovenskih komentarjev latinskih in grških klasikov. Neko malo delo sem že začel. Škoda, da nisem v Ljubljani, da bi lažje zbadal naše zaspane filologe, ki – razen prof. Sovréta – prav ničesar ne delajo; mogoče sem malo prehud; pa to je včasih celo dobro. – Za sedaj torej mislim na to; druge misli »visokoletéce« sem pokopal. [...] Kljub temu ali vprav zaradi tega bi pa rad vsaj nekaj storil: konec koncev, če sestavim iz vseh mogočih knjig par dobrih komentarjev, vsaj voljo pokažem in mi bomo imeli nekaj, česar dosedaj nismo imeli.

Še eno »važno« stvar sem »odkril«: dosedaj sem samo prebiral. Toda to s človekom tudi propade ali pa ima koristi od tega le malo ljudi. Zato je bolje, da po obveznih študijah človek vzame v roko eno samo stvar in se tej posveti. Le na ta način more nekaj znati in zato tudi nekaj koristiti. [...] Res je, da se je treba za to žrtvovati, ker se duševno obzorje zoži, toda to je edina pot – vsaj za navadne smrtnike. [...] «

Tretji teden v septembru je ljubiteljem antike širom sveta znan po tem, da je takrat umrl največji rimski epik Vergilij. Slovenski filologi pa bi se morali spomniti tudi na to, da se je v njem rodil profesor klasične filologije Milan Grošelj.